Maltese Literature Group Inc.
Grupp Letteratura Maltija Ink.

Incorporation No. A8686H

Kull korrispondenza għandha tintbagħat lis-Segretarju f'dan l-indirizz:

MLG, 477 Royal Parade, Parkville, Victoria 3052

FOLJU T'AĦBARIJIET
Numru 184 :: SETTEMBRU 2011

Editur: Paul Vella

IL-LAQGĦA TAL-MEMBRI LI TMISS

Kif tafu, il-laqgħat tagħna issa qed jerġgħu jibdew isiru kull l-aħħar Ġimgħa tax-xahar. Nisperaw li issa t-temp jerġa' jkun aħjar. Għalhekk, il-laqgħa li tmiss se tkun nhar il-**Ġimgħa, 30 ta' Settembru, 2011 fiċ-Ċentru Malti ta' Parkville, fis-7.30 pm.** Il-membri kollha mistiedna li jġibu xi xogħol biex jinqara f'din il-lejla. Jekk jogħġobkom ippruvaw li tkunu hemm fil-ħin. Nixtiequ naraw aktar membri jattendu għal dawn il-laqgħat, għalhekk ħajru lill-membri tal-familja u lil ħbiebkom biex jiġu u jsiru membri.

<u>Jikteb il-ħabib membru tagħna, Fred Cachia</u>

"SANTWARJU" ktieb ġdid tal-membru tagħna, Joe Saliba

Il-kittieb Joe Salib hu wieħed interessanti ħafna fil-Letteratura Maltija. Xejn ma jimporta li ismu mhux popolari daqs l-oħrajn: Pisani, Chetcuti, Rużar, Anton u x'naf jien. Joe kbir u kbira hi kitbietu. Għandu stil differenti ħafna. Vrużu eżatt u m'hemmx tqanżiħ, mexxej bla tiġbid, bla biża, modern u jiskappa termini imġebbda mill-Ingliż jew Taljan. Il-Malti ta' Joe, perfett.

Fil-ħsieb, Joe, ċar ħafna u profond, bla ebda dawrien mal-lewża, fi twemminu sod u jafu sewwa, taqbel miegħu jew le.

Joe jagħtina stampa ċara ħafna u kultant bħal meta timxi ħafi, ma ċertu vrus, u f'daqqa tolqot subgħajk iż-żgħir, tieħu xokk. F'ħafna mill-poeżiji tiegħu hemm bħal barma u tintebaħ x'sengħa għandu l-imgħallem fil-kitba. Il-ktib "SANTWARJU", biċċa xogħol oħra ta' poeta kbir.

TMUT IS-SINJURA NELLIE BORG

Naħseb li ħafna minnkom smajtu bil-mewt tas-Sinjura Nellie Borg, il-mara tas-Sur Paul Borg, Teżorier tal-Kunsill Malti tal-Victoria. Aħna konna ilna nafuha għal ħafna snin u dejjem kienet waħda li tħobb dak kollu li hu Malti, speċjalment fis-smigħ tal-programmi Maltin fuq ir-radju u t-televiżjoni. Il-Funeral sar nhar il-Ħamis, l-1 ta' Settembru, fil-Knisja ta' San Pawl, Sydney Road, Coburg, fejn numru kbir attendew. Il-President, il-Kumitat u l-Membri kollha tal-Grupp Letteratura Maltija jibagħtu l-kondoljanzi tagħhom lis-Sur Paul Borg u l-familja kollha. Agħtiha, O Mulej, il-mistrieħ ta' dejjem.

QUDDIESA GĦALL-EMIGRANTI U R-REFUĠJATI 2011

Nhar il-Ħadd, 28 t'Awwissu, ġiet organizzata Quddiesa Għall-Emigranti u r-Refuġjati fil-Kattidral ta' San Patrizju, East Melbourne. Din il-Quddiesa tiġi ċċelebrata kull sena u għaliha jattendu ħafna nies ta' nazzjonijiet differenti, inklużi l-Maltin, għalkemm in-numru tagħna ma tantx ikun kbir. Din is-sena wkoll ma tantx kien hemm Maltin u dan naħseb kien minħabba li ħadd ma bagħat avviżi lill-programmi Maltin ta' fuq ir-radju. Il-Quddiesa ġiet iċċelebrata mill-Arċisqof ta' Melbourne, Denis Hart, DD. Is-Sur Alfred Asciak kien dak li pprova jorganizza kollox waħdu dak inhar. Huwa ġarr il-Bandalora Maltija bis-Salib ta' San Ġwann, bandalora li hi waħda antika ħafna bi storja warajha. Is-Sinjura Phyllis Vella, Segretarja tar-Reskeon Maltese Association ħadet sehem fir-Rużarju fejn irreċitat is-"Sliema" bil-Malti f'kull Posta. Wara ġbarna ftit Maltin għal ritratt mal-Istatwa tal-Madonna u l-Bandalora Maltija. Paul u Salvina Vella rappreżentaw il-Grupp Letteratura Maltija.

Lejla Mużiko-Letterarja

il-Ħadd, 18 ta' Settembru, 2011 - fis-2 pm

fis-Sala taċ-Ċentru Malti ta' Parkville

Ejjew u ġibu lil tal-familja u lil ħbiebkom magħkom

Il-Komunita` Maltija mistiedna li tattendi — Dħul b'xejn!

Ħamsin sena mill-mewt tal-poeta nazzjonali

IL-ĠBIR TAL-POEŻIJI KOLLHA BIT-TALJAN U BIL-MALTI TA' DUN KARM

Riċerka ta' ħamsa u tletin sena minn Oliver Friggieri — *L-Ewwel Parti*

Oliver Friggieri ġabar għall-ewwel darba l-poeżiji kollha ta' Dun Karm, kemm bil-Malti u kemm bit-Taljan. Dawn ħarġu fil-volum Dun Karm - Il-Poeżiji Miġbura (Klabb Kotba Maltin - Karmen Mikallef Buħaġar, 1980) u fil-volum Dun Karm - Le poesie italiane (Malta University Press, 2007). F'dan l-artiklu huwa jitkellem fuq l-esperjenza tiegħu fil-ġbir ta' din l-ewwel edizzjoni kompleta, xogħol li ħa ħamsa u tletin sena.

Il-poeta wild il-Malti u t-Taljan

Fl-ambjent tal-iskola governattiva ta' Ħaż-Żebbuġ, fejn Dun Karm Psaila (1871-1961) beda jieħu l-edukazzjoni tiegħu fl-1878, is-sistema tat-tagħlim kienet iddur madwar il-lingwa Taljana. Huwa kompla l-istudji tiegħu fis-Seminarju Minuri fejn iż-żewġ oqsma ewlenin tal-istudju kienu l-Latin u t-Taljan, u hekk baqgħu għal ħafna għexieren ta' snin wara. Fis-Seminarju Maġġuri, fejn huwa segwa l-kors biex isir qassis, it-tradizzjoni kulturali Taljana kienet fl-aqwa tagħha. Il-kors letterarju ewlieni ma setax ma jkunx mibni fuq l-għarfien tal-Istorja tal-Letteratura Taljana, minn Dante u Petrarca sa għallinqas ir-romantiċi ewlenin, bħal Foscolo u Manzoni.

Dawn u oħrajn Taljani huma bħallikieku l-persunaġġi li jimlew it-tradizzjoni letterarja Maltija stess, u fl-ambjent tematiku-formali tagħhom setgħet titrawwem il-kitba ġdida bil-lingwa lokali, imrawma hi wkoll, minn wara ż-żmien Għarbi 'l hawn, f'kuntest neo-Latin.

Żmien twil wara, fl-1945, meta kien ilu madwar tlieta u tletin sena li beda jikteb bil-Malti, Dun Karm stqarr li t-Taljan kien l-ewwel ilsien li ġie mgħallem lilu u kien jogħġbu ħafna. Fil-fatt, il-kitba tiegħu bit-Taljan, anki dik li tmur lura sas-snin bikrija, hi eżempju ta' lingwa mħaddma tajjeb ħafna. Aktar ma kompla jikteb il-poeżija, aktar jidher li beda jitbiegħed mill-mudelli rettoriċi tal-letteratura klassika u neo-klassika. Minn stil klassikeġġjanti, elaborat anki bi skop ta' eleganza fiha nnifisha, għadda għal espressjoni romantika, wisq eqreb lejn il-forom tat-taħdit ta' tmiem is-seklu dsatax u l-bidu tas-seklu għoxrin.

Mill-1912, meta beda jikteb bil-Malti, huwa kompla jesprimi ruħu skont il-lezzjonijiet il-kbar tat-tradizzjoni għanja li trabba fiha, u l-Malti tiegħu huwa eżempju ta' poeta kolt ħafna. Hemm wirt kulturali sħiħ li jispjega l-identità artistika tiegħu. Fl-introduzzjoni "L'identità culturale di Dun Karm", li ppreżentajt fil-bidu tal-volum Le poesie italiane, għandha tidher sewwa l-firxa kulturali li torbtu b'mod storikamemt leali mad-dinja letterarja Taljana, il-ħamrija li fiha setgħet tinbet il-letteratura Maltija bil-Malti. Qabel dik il-fażi, li Dun Karm jirrappreżentaha bl-opra tiegħu, hemm il-letteratura Maltija bit-Taljan. Dan kollu tispjegah il-kritika komparata, u jinstab imlaqqa' fil-personalità kumplessa ta' dan il-poeta, f'salib-it-toroq ta' żewġ esperjenzi, Maltija u Taljana, li issa kellhom jingħaqdu f'waħda. Is-sena 1912 hi indikazzjoni ta' din is-sintesi.

Dun Karm kompla jikteb bit-Taljan anki wara li ħa d-deċiżjoni li jibda jikteb bil-Malti, kif turi l-kronoloġija tal-kitbiet tiegħu. Madankollu huwa ma tantx kien ifittex li jippubblika jew jiġbor il-poeżiji. Kemm fil-każ tal-poeżiji tiegħu bil-Malti, u kemm fil-każ tal-poeżiji bit-Taljan, jien u nfittex ix-xogħlijiet imxerrdin tiegħu sibt li kienu diversi dawk ix-xogħlijiet li issa kienu se jkunu ppubblikati għall-ewwel darba, f'dawn il-ġabriet kompleti.

Poeta jista' jiġbor hu stess il-poeżiji tiegħu matul ħajtu, jew inkella jkollhom ikunu l-kritiċi li jagħmlu dan għalih, aktarx wara mewtu. Dan hu l-każ ta' Dun Karm, każ ta' xi ħadd li relattivament kiteb ħafna, u li sa mewtu hu stess baqa' ma ġabarx ix-xogħlijiet tiegħu (bil-Malti, bit-Taljan, u anki l-ftit versi li kiteb b'gost partikolari bl-Ingliż, u bl-Esperanto).

B'dawn il-ftit ħsibijiet nista' nirrakkonta fil-qosor il-proċess twil li segwejt biex ġbart il-poeżiji li Dun Karm kiteb bit-Taljan bejn l-1889 u l-1946, u li kiteb bil-Malti bejn l-1912 u l-1954c. (skond data ta' kitba, jew pubblikazzjoni). Dwar ix-xogħol li jikkonċerna l-ġbir tal-poeżiji tiegħu bil-Malti wieħed jista' jara l-artiklu tiegħi "L-esperjenza tiegħi fl-istudju ta' Dun Karm u fil-ġbir tal-poeżija tiegħu", ippubblikat fil-ktieb Dun Karm Psaila - Ħsibijiet u Tifkiriet (ed., Emmanuel Cutajar, Pubblikazzjoni Kunsill Lokali - Żebbuġ, 2001, pp. 21-35).

Il-bżonn ta' ġabra sħiħa tal-poeżiji

Sa ma miet fl-1961 Dun Karm kien għad kellu l-poeżiji tiegħu, bit-Taljan u bil-Malti, imxerrdin sa fil-postijiet l-inqas mistennija. Kien hemm il-ħtieġa li jinġabru, u dan kien proġett diffiċli ħafna li jiena dħalt għalih fil-bidu tas-snin sebgħin. Fil-bidu tas-snin sebgħin kont qiegħed naħdem fuq it-teżi Għall-Grad ta' M.A. bl-isem "La cultura italiana in Dun Karm" (1975), li mbagħad fl-1978 kienet ġiet ippubblikata bħala volum minn Leo S.Olschki ta' Firenze fil-Kullana 'Biblioteca dell'Archivum Romanicum', u bl-isem La cultura italiana a Malta - Storia e influenza letteraria e stilistica attraverso l'opera di Dun Karm.

Għall-Grad ta' Ph.D. ħdimt fuq it-tema 'La cultura italiana del romanticismo e la poesia maltese'. Din it-teżi, ippreżentata fl-1978, ħarġet bħala volum bl-isem Storia della letteratura maltese mill-Edizioni Spes ta' Milazzo fl-1986. Lit-test oriġinali Taljan tiegħi kont diġà qlibtu għall-Malti sadanittant, biex ħareġ il-volum Storja tal-Letteratura Maltija mill-Klabb Kotba Maltin fl-1979. Parti importanti minn dan ix-xogħol hi dwar l-identità romantika ta' Dun Karm.

Dan ifisser li kelli nassigura li jkolli quddiemi t-testi kollha ta' Dun Karm, bil-Malti u bit-Taljan, poeżija u proża, fosthom dawk li ma kienu xejn magħrufa u lanqas ippubblikati, u oħrajn li setgħu jinstabu. Bħala punt ta' tluq ittieħdu ż-żewġ listi ta' Ninu Cremona (1964) u Ġużè Cardona (1967). Mill-kotba li Dun Karm xandar hu nnifsu u mit-tliet kotba ta' Ġużè Bonnici (1939-40) u l-antoloġija ta' Ġużè Aquilina (1946) stajt nibni l-kwadru tal-opra sa dak iż-żmien

Ikompli fil-ħarġa ta' Ottubru

State Government Victoria
Department of Premier and Cabinet
OFFICE OF MULTICULTURAL AFFAIRS AND CITIZENSHIP
Proudly supported by the Office of Multicultural Affairs and Citizenship

BOV
BANK OF VALLETTA p.l.c.
Uffiċċju Rappreżentattiv:
16 Watt Street, Sunshine 3020
Telephone: 9311-3222